

Indikatorer kan spegla världens kvalitet

JON AHLBERG, docent, chefläkare, Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag
jon.ahlberg@patientforsakring.se

LOUIS RIDDEZ, docent, sektionen för akut- och traumakirurgi, Gastrocentrum kirurgi, Karolinska universitetssjukhuset, Solna; båda är medicinska redaktörer, Läkartidningen

Indikatorer (av latinets *indico* som betyder ange, röja, visa) används dagligen i vården, även om vi inte benämner laboratoriedata, undersökningsfynd och liknande så till vardags. Indikatorer utgör oftast inte direkta mått på det man önskar observera, men de kan ge en fingervisning om tillståndet i ett komplext system som människokroppen eller i en organisation, tex sjukvården.

Administrativa data som indikatorer

Kvalitet är en egenskap med många komponenter, inbördes beroende av och påverkande varandra.

Direkta mått på kvalitet kan vara svåra att utforma och besvärliga att ta fram utan att genomföra omfattande undersökningar utöver den normala rutinen.

I vården registreras en mängd administrativa data, som också kan spegla världens kvalitet. Det är självklart att då utnyttja denna lättillgängliga datakälla och utifrån den konstruera kvalitetsindikatorer. Dessa indikatorer kan spegla både process och resultat. Processdata kan vara tex andelen strokedrabbade

som vårdas på en för denna patientgrupp särskild enhet. Vid användning av en sådan indikator är det särskilt viktigt att den aktuella processen står på en evidensbaserad grund.

Valet av resultatindikatorer blir naturligtvis beroende av målet med vården på såväl kort som lång sikt, och de kan innehålla parametrar av skiftande natur som morbiditet och mortalitet under vårdtiden, recidivfrekvens, långtidsöverlevnad och livskvalitet.

Återinläggning som kvalitetsmått

I en artikel i detta nummer av Läkartidningen redogör Conny Wallon et al för återintagningar efter vård på kirurgkliniken i Östergötland. Författarna menar att dessa lättillgängliga data kan utnyttjas som en kvalitetsindikator, men de påpekar också att utfallet är beroende av lokala förhållanden och att det därför inte kan användas för jämförelser mellan olika sjukvårdsinrättningar.

Man kan också fundera på om detta är en resultat- eller processindikator. Kanske är det både-och. Det stora antalet infektioner bland de återinlagda är tveklöst en viktig resultatindikator, och av artikeln framgår också att man avser att modifiera processerna i fråga om de diagnoser som var särskilt drabbade.

I den upplösning av gränserna mellan öppen och slutna vård som pågår kan kanske själva återintagningsfrekvensen inte ses som ett bra kvalitetsmått. Det är kanske i stället så att beredskapen att återinlägga snabbt och på ett för patienten enkelt sätt i sig utgör en kvalitetsfaktor.

Det tycks också som om man i Öster-

götland kunnat hantera just detta på ett bra sätt, även om det är troligt att flera av patienterna kan mena att de blivit utskrivna för tidigt. Det vore intressant att se hur man på olika håll organiserar sig för att göra denna process effektiv för patient och vård.

Jämförelser möjliga med poängsystem

Andra resultatmått som tillåter jämförelser också internationellt är tex det traumagraderingssystem som bygger på en relativt exakt gradering av en patients skador, fysiologiska data vid ankomst till sjukhus, ålder och typ av våld. En komplicerad ekvation ger en poäng, »trauma score-injury severity score«, som avspeglar prognosen vad gäller överlevnad, vilket kan jämföras med det egna utfallet och med andras resultat.

Liknande poängsystem och ekvationer borde kunna utvecklas inom andra specialiteter, och de skulle säkerligen kunna bidra till ökad vårdkvalitet. I väntan på det får vi hålla till godo med enkla men tillförlitliga mått, som trots brister ändå kan ge en lokal bild av verksamhetens kvalitet.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

Sammanfattat

Den mängd administrativa data som kontinuerligt registreras i världens vardag kan spegla världens kvalitet. Denna lättillgängliga datakälla bör utnyttjas för att skapa indikatorer. Återinläggning efter kirurgi på grund av komplikationer, tex infektioner, kan fungera som mått på vårdresultat.

Vill du skriva en medicinsk kommentar?

Välkommen! Men kontakta först Stefan Johansson, medicinsk redaktionschef: stefan.johansson@lakartidningen.se

Utmanande saklig
Läkartidningen